

List Fridricha Falckého manželce Alžbětě, psaný na hradě Polná

V edici *Naše vzpomínky* (IV. část) vydal pražský nakladatel Bedřich Kočí¹ v roce 1919 pod názvem *Ze zimního království* konvolut dopisů Fridricha Falckého své manželce, královně Alžbětě. Listy pocházejí z období od 3. srpna 1619 do 11. prosince 1620; tedy zejména z doby, kdy byl Fridrich českým králem. Útlá brožurka obsahuje překlady 29 originálních dopisů, uložených v královské knihovně v Londýně. Ve druhém listě, datovaném 19. srpna 1619 v Ambergu, oznamuje Fridrich Alžbětě, že má být zvolen českým králem; poslední z uvedených listů je odeslán z polské Vratislavi 11. prosince 1620. V pořadí čtvrtý z dopisů

Fridrich Falcký na portrétu Michiela van Mierevelta (1567–1641), kol. 1630

je odeslán 1. února 1620 z Polné. Než si přiblížíme jeho obsah, připomeňme si některé nejdůležitější životopisné údaje o Fridrichovi.

Fridrich (Bedřich) Falcký byl synem Fridricha IV. Falckého a jeho manželky Luisy Juliany Oranžské, nejstarší dcery z třetího manželství nizozemského místodržícího Viléma I. Oranžského. Narodil se 26. srpna 1596 na loveckém zámečku Deinschwang u Ambergu, zemřel 29. listopadu 1632 v Mohuči. Vévoda a kurfiřt falcký (jako Fridrich V.) pocházel z rodu falckých Wittelsbachů. Jeho otec zemřel v roce 1610, když bylo Fridrichovi čtrnáct let. Fridrich se tedy formálně stal

¹ Nakladatel Bedřich Kočí (1869–1956) zaměřil svou nakladatelskou činnost na levná lidová vydání hodnotné domácí i přeložené beletrie, knih pro mládež, vzdělávací literatury a reprodukci výtvarných děl. Provozoval i knihkupectví, vydával časopisy; působil v letech 1893 až 1950. Více: *Lexikon české literatury 2/II, písm. K-L*, Praha 1993.

nástupcem – falckým kurfiřtem. Samostatné vlády se ale ujal až po dosažení plnoletosti, do té doby ve jménu svého syna vládl jeho matka Luisa Juliana.

Po sesazení krále Ferdinanda II. a po stavovském povstání, zahájeném pražskou defenestrací dne 23. května 1618, byl Fridrich Falcký vybrán jako jeden ze tří kandidátů na českého krále. Svým kalvínským vyznáním byl blízký Jednotě bratrské, a byl tedy přijatelný i pro většinu ostatních protestantských stavů, které s jeho osobou spojovaly naděje na získání četných, mocných a hlavně bohatých zahraničních spojenců. Mnohým představitelům stavovského povstání Fridrich projevoval otevřené sympatie, což několikrát prokázal zprostředkováním finanční a vojenské pomoci. Při volbě bylo rovněž rozhodující, že byl členem jednoho z nejvýznamnějších rodů a vládce historicky velmi významného území v říši; navíc zdědil po svém otci vůdcovství v Protestantské unii. Velkou výhodou pro něho byla i blízká vazba na anglického krále Jakuba I., s jehož dcerou Alžbětou Stuartovnou se 24. února 1613 oženil.

Fridrich Falcký nabídku kandidovat na český trůn přijal. Český sněm, na který se dostavili zástupci českých, moravských, slezských a lužických stavů, odmítl přijmout za svého panovníka Ferdinanda II. a 26. srpna 1619 zvolil českým králem právě Fridricha. Jeho zvolení bylo vyvrcholením protihabsburských vystoupení nejen v českých zemích. Fridrich nakonec na volbu přistoupil a 31. října 1619 přijel do Prahy. Dne 4. listopadu 1619 byl svatováclavskou korunou za českého krále slavnostně korunován, tři dny po něm pak byla korunována jeho manželka Alžběta českou královnou.

Záhy se ovšem ukázalo, že Fridrich většinu z výhod, vyplývajících ze svého postavení, nedokázal využít, a potvrdila se slova pochybovačů, kteří ho již v roce 1619 označovali za „zimního krále“. Z důvodu své pouze roční vlády (1619–1621) je tak i nazýván. V Čechách Fridrich postupně ztrácel sympatie kvůli germanizačním tendencím svého dvora. Nakonec selhalo i spojenectví s Anglií, když král Jakub I. odmítl české vzbouřence proti katolickým Habsburkům podpořit. Fridrich tedy vládl české zemi v době, kdy se stavovské povstání dostalo do defenzivy a zástupci stavů neoplývali jednotou. Po prohrané bitvě na Bílé hoře (8. listopadu 1620) opustil „zimní král“ Pražský hrad a odjel do Vratislavi. Stalo se tak jeden rok a čtyři dny po jeho korunovaci. Ztratil české království a postupně i veškerý zbytek svých lén (Slezsko, Moravu i obě Falce) a posléze byl uvržen do říšské klatby. Zemřel jako štvanec v Mohuči. Dodnes není známé, kde leží jeho tělo. Někteří historikové tvrdí,

že zemřel na tyfus, jiné teorie tvrdí, že zemřel na mor. Ani příčiny jeho smrti nejsou tedy úplně jasné.

Z manželství s Alžbětou, již, jak vyplývá z dopisů, Fridrich vroucně miloval, vzešlo třináct potomků. Šest z nich však zemřelo v útlém dětství nebo se nedožilo dospělosti. Mezi přeživšími byli mj. Ruprecht Falcký (1619–1682), vojevůdce královské strany za anglické občanské války, či Žofie Hannoverská, která se později stala matkou prvního anglického krále z hannoverského rodu – Jiřího I., od něhož se dodnes odvozuje následnictví britského trůnu. Je známo, že Ruprecht Falcký (vnuk anglického krále Jakuba I.) prosadil ve výtvarnictví perokresbu a je otcem akvatinty.

Koncem ledna roku 1620 podnikl král Fridrich cestu na Moravu. V Brně měl jednat se zástupci moravských stavů o uspořádání generálního sněmu zemí České koruny za účasti delegací z Uher, Dolních a Horních Rakous. Dne 31. ledna 1620 přijel s doprovodem na hrad Polná; využil tak pozvání majitele zdejšího panství Rudolfa Žejdlice ze Šenfeldu – zástupce českých stavů. Dne 1. února přijeli na hrad Polná vyslanci moravských stavů, aby krále Fridricha doprovodili do Brna. Následující den – 2. února – odjela králova družina s moravskými vyslanci z Polné do Třebíče, poté do Moravského Krumlova a 6. února do Brna. Některé prameny uvádějí, že se král Fridrich 31. ledna zúčastnil v Polné kázání v děkanském kostele Matky Boží.

V době, kdy byl král Fridrich hostem na Polné, napsal jeden z listů manželce Alžbětě:

Paní,

dnes jsem měl potěšení dostati dva Vaše drahé listy, jeden poštou, druhý od mladšího bratra,² doufám, že jste obdržela též moje. Nevím, zda řečený mladší bratr bude chtít vésti setninu ze stejných podmínek jako druzí. Pokud se týče Vilebona, mluví o 600 koních, nemám k tomu mnoho chuti, poněvadž je horlivý papeženec a spíše dvořan než voják. Pokud se týče Frantereta, jsem velmi spokojen, že mu při svém návratu odevzdám meč. Svěřuji Vám zcela, rozhodnete-li se pro syna Dupontova či máte-li raději malého Angličana nebo Vilarse.³

² V originále „*par cadet*“, patrně Fridrichův mladší bratr, který se cesty na Moravu přes Polnou účastnil.

³ Jedná se o ustanovení pážete.

Konečně jsem se rozhodl, aby mi byli přivedeni honicí psi, dal jsem již napsati o tom dopis vévodovi zweibrückenskému,⁴ který laskavě pošlete po Henrykenovi do Heidelberka. Doufám, že je bude moci přivésti do Prahy, než se vrátím. Zdržel jsem se zde dva dny, poněvadž vyslanci moravští ještě nepřibyli. Přijal jsem je až dnes ráno ve slyšení; projevuji mně mnoho náklonnosti. Zítřa odjždím odtud a budu v pondělí v domě pana z Lipé a v úterý v Brně, dá-li Bůh. Ubohý Kinský zemřel. Hrabě z Holachu byl včera u mne. Betlen Gábor⁵ není ještě ani zvolen ani korunován, ujel z Prešpurku před morem. Ucho již mne nebolí, doufám, že brzy bude úplně zahojeno. Prosím, abyste věřila, že Vás stále miluji a že nikdy nepřestanu, mé drahé a jediné srdce,

Váš nejuvěrnější přítel a nejoddanější sluha Fridrich

Polná, 1. února 1620

Fridrich Falcký se zasnoubil s Alžbětou Stuartovnou v roce 1613. Alžběta byla dcerou anglického a skotského krále Jakuba I. a dánské princezny Anny. Budoucí česká královna se narodila 19. srpna 1596 ve Fifeshire ve Skotsku. S kurfiřtem Fridrichem žila šest let na falckém dvoře v Heidelbergu. V poslední říjnový den roku 1619 nový český král vstoupil do Prahy a s ním bez ohledu na vysoký stupeň těhotenství i Alžběta. O týden později, 7. listopadu 1619, jak již bylo výše naznačeno, byla korunována českou královnou. V prosinci 1619 se narodil syn Ruprecht, pozdější úspěšný vojevůdce anglické občanské války. Pro vzbouřené české stavy představovala pražská Alžbětina přítomnost pomyslnou záruku anglické pomoci, která se ovšem nikdy neuskutečnila.

Alžběta Stuartovna se s českým prostředím nesžila. Nevyvarovala se povýšeného postoje vůči svým novým poddaným. Její dvůr, zvyklý na francouzskou módu a uvolněnější mravy, se v Praze stal důvodem pohoršení. Přes varování hodnostářů přikázala královna Alžběta v prosinci 1619 vyčistit chrám sv. Víta a přeměnit jej k obrazu kalvínskému. Královský pár touto akcí ztratil značnou část své prestiže. Po bitvě na Bílé hoře musel král Fridrich uprchnout z Prahy. Nejprve do Vratislavi, později za rodinou do Haagu. Po smrti manžela Fridricha zůstala Alž-

⁴ Místodržící v Dolním Falcku.

⁵ Vévoda sedmihradský.

běta Stuartovna s menšími dětmi v Nizozemsku. Syn Karel Ludvík bojoval ve švédském vojsku, Ruprecht odešel na dvůr svého strýce Karla I.

*Alžběta Stuartovna, česká královna,
na mědirytu Balthasara Moncorneta
(1600–1668), rok 1620*

Alžběta odmítla pozvání k návratu do Anglie a vyhnula se tak revoluci, která přivedla Karla I. na popraviště. Alžběta Stuartovna se v klidu nizozemského exilu dočkala konce třicetileté války. Teprve restaurace Stuartovců roku 1660 a nástup synovce Karla II. na anglický trůn jí umožnily návrat do rodné země. Jako česká královna se podepisovala do konce svého života. Zemřela 13. února 1662 v Londýně.

A ještě malý dodatek, který konec vládnutí Fridricha Falckého na českém trůnu doplňuje. Bitva na Bílé hoře, která znamenala konec povstání a zhroucení snu českých stavů, netrvala ani dvě

hodiny. Na straně českých stavů bojovalo přibližně 17 tisíc mužů, síla spojených vojsk žoldnéřů se odhaduje na 27 tisíc mužů. Padlo v ní na 2000 bojujících. Když se bitva začala pro vojsko českých stavů vyvíjet nepříznivě, početné oddíly se daly na útěk. V den bělohorské bitvy 8. listopadu 1620 byl Fridrich Falcký na hostině s anglickými vyslanci Westonem a Conwayem. Se svou družinou údajně v ten den vyjel ještě k bráně na Pohořelci, ale u hradeb spatřil ústup poraženého vojska. Vrátil se na Pražský hrad a nechal naložit vozy, které chtěl odvézt s sebou. Zúčastnil se ještě poslední porady, kde bylo rozhodnuto, že musí z města odjet. Ráno 9. listopadu opouštěl Prahu a odcestoval s rodinou a malým průvodem do polské Vratislavi. Odtud se pokoušel pomocí kurýrů řídit další boj. Ovšem marně. Scénu jeho odchodu zobrazuje proslulá dřevořezba v chrámu svatého Víta z roku 1629 od Jiřího Bendla staršího. Fridrichovy výzvy k boji zůstávaly bez odezvy, a tak „zimní král“ v prosinci 1620 odjel do Haagu, později žil v Rhenenu.

Prameny a literatura:

Čapka, František: *Dějiny zemí Koruny české v datech*, 3. vyd., Praha 1999

Kalendář historický národa českého, Praha 1940

Mendl, Bedřich: *Ze zimního království. Dopisy Fridricha Falckého královně Alžbětě z let 1619–1920*, Praha 1919

Parkan, František: *Tragická porážka českých stavů*. In: *Kdy, kde, proč a jak se to stalo v českých dějinách*, Praha 2001

Rérych, Břetislav: *Oběť Bílé hory*, Pohoří, roč. 1921, č. 2, s. 21–23

Vykoupil, Libor: *Slovník českých dějin*, Brno 2000

Internetové stránky věnované rodu Otta z Losu, dostupné online z:

<www.otta.cechove.cz> [cit. 23. 10. 2013]

Filip Plašil

Požár a obnova kostelní věže Tábor v letech 1600–1609 v zápisu Listáře města Polné

Listář města Polné¹ založil podle poznámky Břetislava Rérycha městský písař Václav Hanzelius Brodský roku 1589.² K založení knihy došlo za účelem zachování původních znění privilegií, která město Polná v průběhu staletí obdrželo od své vrchnosti. Údaji o založení knihy by nasvědčoval fakt, že posledním opisem privilegia, který je psán rukou stejného písaře, je privilegium Anny Hradecké ze Šlejnic právě z roku 1589.

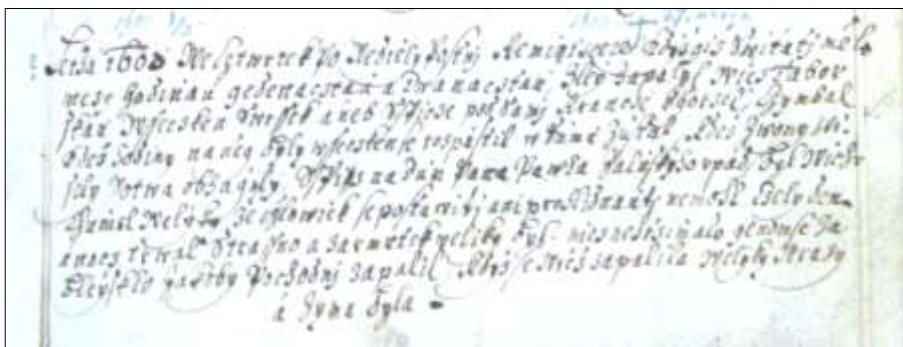
Listář města Polné však neobsahuje toliko opisy městských privilegií; na volné listy byly postupně (nárazovitě) zaznamenávány nejrůznější události, jež připadly písaři důležité, případně byla zachycována též znění podstatných či zajímavých listin. Jedním z takových záznamů je i rukopis Matouše Unhošťského o požáru a následně obnově věže zv. Tábor při děkanském kostele Matky

¹ Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Jihlava, Archiv Města Polná, kniha č. 263, nefol. Větší část obsahu Listáře vydal v edici *Listář města Polné* v letech 1940–1941 Karel Turecký jako přílohu sborníku Polensko (privilegium Anny Hradecké ze Šlejnic zde srov. na s. 30–31).

² Poznámka je připsána přímo v originálu Listáře města Polné, srov. předch. pozn. Pravděpodobnosti založení knihy Václavem Hanzeliem Brodským by nasvědčovalo i jeho autorství polenské právní knihy, která obsahuje jeho datovaný přípisek z roku 1584. I tehdy se uvádí jako městský písař v Polné. Srov. Rérych, Břetislav: *Zápisky práva polenského*. Polná: Nákl. V. Pojmana 1910, s. 4–5.

Boží.³ Písař očividně užil k vypsání faktů účetního charakteru starší dokumenty, které se nalézaly v městské kanceláři. Ponechajme tedy prostor záznamu:

Léta 1600 ve čtvrtek po neděli postní Reminiscere⁴ když již svítati mělo mezi hodinou jedenáctou a dvanáctou, zlej zapálil věž Táborskou všecken svršek aneb špice pod samý krance shořel, cimbál kdež hodiny na něj byly všecken se rozpustil v rumu zůstal, kdež zvony visely sotva obhájily, špic na dům Pana Pavla Záluskýho upad, byl víchr chumel veliký, že člověk se postaviti ani prohlídnouti nemohl. Celý den a noc trval, strašno a zármutek veliký byl. Nic nehřímalo jenom se zablejsklo jakoby pochodni zapálil, když se věž zapálila veliký mrazy a zima byla.

V létu 1600 z poručení J. M. P. P. Hertvíka Zeydlíce zvony se z věže spustiti musely, a hned potom zvonice ve dvoře farním se stavěla. Jenž vydání na těž stavení jest.

Předně od lámání kamen, za vápno, železo
a všelijaké potřeby k tomu patřící vydáno
dle consig.

88 kop 34 gr. 6 den.

od vystavění týž dělníkům dle smlouvy
item za 2 soudky mladého piva

110 kop

40 gr.

S[um]a toho vydání

199 kop 14 gr. 6 den.

³ Záznamu si povšimnul již Karel Pražan, který jeho zjednodušený a zkrácený opis pojal do své knihy poznámek *Výpisy a výňatky z děl svrchu uvedených týkajících se dějin hradu, města a panství Polná. Léta Páně 1877, 9. října na den sv. Diviše. Od vel. pana P. Karla Pražana, tehdejšího kaplana v Polné, rodáka ze Skutče. Městské muzeum Polná, Po-2369, 3084-85; FS 38937.*

⁴ Dne 2. března 1600. V dosavadní literatuře se lze setkat s datem 21. února 1600.

Poznamenání co věže koštovala nebo jaký náklad se na ni vedl.

Léta 1607 dříví k stavení věže podsekávalo se v Panským lese v Ochozy dáno od podrubování a tesání ho dle smlouvy 96 kop míš. 18 gr. 1 den.

Léta 1607 stala se smlouva mezi ZOPPP [zvlášt opatrnými pány a panem primátorem] města Polny s jedné a Šimonem Tauchem měštěním města Brna mistrem řemesla tesařského strany druhé a to taková. Předně nyní má sníti dvě bány dolů plechem a potom i třetí, item má všecky vazby dolů spustiti a zbořiti, potom má udělati tři bány nad krancem, a světničku, komory dvě na věž 17 sáhů nad krancem. Potom má vzíti vazbu sedmi sáhů ve zdi, a kranici k zvonům ke všem udělati, a je všecky i s těma dvěma zvony velikými, cymbal, a jak se čtvrti na něj bítí beze škody zase na věž spraviti, svými provazy vtáhnouti a na místo zavěsiti od takového díla se má dáti 566 kop míš.

item 10 sudů bílého piva, a to po 2 kopách 20 gr. míš. 23 kop 20 gr.
item jeden met žita
item obroku po všecken čas pro jednoho koně a světničku projednati.

Takové dílo dokonat týž tesař 1609 3. dne Novemb[ris] a zcela zouplna taky zaplacen jest.

A[anno] 1608 Léta Páně

dáno za vápno k tejš věži 31 kop 52 gr. 6 den.
od vypálení 2 pecí cihel 61 kop 56 gr.

A[anno] 1609 Nákladu na krov věže a těch třech bání, makovice, praporce a kříže, i přidělávání uníť věže kde potřeba ukazovala 249 kop 40 gr.

kameníkovi od tesání kamení 32 kop

víceji za vápno, prkna na lešení, hřebíky

a jiné potřeby dle rejstříku 275 kop 35 gr. 1 den.

kotláři za měď a přídavky vedle projednání 1710 kop 3 gr.

za 3725 liber železa 162 kop 20 gr.

Kořínkovi kováři od udělání mříže na věži,

za klamry a jiné kované dílo 172 kop 34 gr.

od obracování zvonů a hřídle děláni 26 kop

od přelívání cimbálů a co k tomu přidal 123 kop 24 gr.

od spravování hodin 32 kop 30 gr.

od lešení k sferám 5 kop

od cifer děláni 57 kop

od pozlacování sfer 8 kop

od přibíjení sfer 10 kop 45 gr.

od pozlacování makovice, kříže a praporce 44 kop 42 gr. 4 den.

S[um]a tého vydání na tu věž 3635 kop 41 gr. 2 den.

	fl.	kr.	gr.
11008	2000	2000	6
11009	240	40	
	20		
	275	25	1
	1710	3	
	102	20	
	172	32	
	26		
	123	22	
	22	30	
	5		
	57		
	3		
	10	40	
	77	22	4
	69		
	3625	77	2
	275		
	40	12	
	20	50	
Summa 270/4			

Tolik tedy k dlouhodobé a nákladné obnově věže zvané Tábora v období pozdní renesance. Věž se třemi báními zdobila knížecí poddanské město Polnou přinejmenším do roku 1699, kdy bylo započato s bouráním starého gotického kostela Matky Boží (v té době ale již také označovaného s patrociniem Nanebevzetí Panny Marie), který ustoupil monumentální stavbě dnešního děkanského chrámu.

Milan Šup

Nejstaršímu občanu Polné je 106 let

Vysokého věku 106 let se dožila v říjnu 2013 Marie Činčerová z Polné, a zařadila se tak mezi desítku ze 100 tisíc obyvatel na světě, kterým je sto a více let. Stala se patrně nejstarším občanem v historii města. Sta let věku dosáhla Marie Činčerová v roce 2007 společně se svým vrstevníkem, polenským rodákem a bývalým řezníkem Josefem Kubíčkem, který o rok později zemřel.

Sto a víceletých občanů v České republice i v Kraji Vysočina přibývá. Koncem roku 2006 jich bylo asi 100, v dalším roce již více než 500 a v polovině letošního roku žilo v České republice 850 sto a víceletých občanů – 712 žen a 138 mužů. V Kraji Vysočina to bylo v polovině letošního roku 48 občanů, z toho 44 žen (včetně polenské Marie Činčerové) a pouze 4 muži. Dodejme, že podle údajů Českého statistického úřadu v minulém roce stoupla takzvaná naděje na dožití u mužů na 75 let a u žen na 80,9 roku; nejvyššího věku se podle těchto údajů dožívají ženy v Jihlavě – 81,14 roku, ve Žďáru nad Sázavou pak 81,11 roku.

Polenská jubilantka se narodila za vlády císaře Františka Josefa, pamatuje všechny československé a české prezidenty. Prožila obě světové války a zažila několik politických režimů v zemi, kterou nikdy neopustila, i když se jí v občanském průkazu čas od času měnila „firma“ – státní příslušnost. Narodila se a žije s krátkou přestávkou v rodné Polné dlouhých 106 let. Při nástupu na pětiletou obecnou školu – v Polné to byla již dívčí škola – budova vlastně ještě voněla novotou, neboť byla postavena v letech 1897 a 1898. Za katedrou hleděl na žáčky z obrazu „císař pán“ v celé své kráse představitel monarchie a jeho prodlouženou rukou byl tehdy pan zastupující ředitel Rudolf Chudoba.

Za mládí Marie Činčerové byl výstřelkem techniky rozhlasový přijímač a ve druhé polovině minulého století již mohla hledět na televizní obra-

zovku, dozvědět se o dobývání vesmíru a počátkem nového tisíciletí vidět internet, a pokud by měla zájem, používat i mobilní telefon.

S Manželem Josefem Činčerou vychovali dceru a syna. Od konce třicátých let minulého století byli zaměstnáni až do důchodu v chlapecké škole v Polné jako školníci. Školničina, na které se podílela nemalou měrou hlavně dokonalým úklidem užívaných prostor, byla v té době fyzicky namáhavou prací – jako třeba roznášení uhlí do tříd, když se ještě topilo v kamnech. K tomu, samozřejmě, starost o domácnost a děti, zahradu... To byl životní styl jubilantky, který ona neměnila, a přemýšlet o něm by bylo jen ztrátou času.

Paní Marii Činčerové přeji, a myslím, že to mohu směle tlumočit za všechny Poleňáky, hlavně hodně zdraví.

Stanislav Sobotka

Vyvázání poddanských povinností v Polné v letech 1851 a 1852 – další oprávněné a povinné subjekty

Na návrh poslance Hanse Kudlicha a následně doporučení tzv. kromě-říšského říšského sněmu podepsal císař Ferdinand I. (V.) dne 7. září 1848 rámcový patent č. 112/1848 Sb. z. s. o zrušení roboty a poddanských poměrů,¹ který byl proveden císařským patentem č. 152/1849 ř. z. ze dne 4. března 1849.

Na základě uvedených právních norem byl proveden celostátní soupis poddanských povinností, odváděných pozemkové vrchnosti nebo církevním subjektům. Naprostá většina sepsaných povinností (až na patentem dané výjimky) byla státními komisaři oceněna, resp. přepočtena na peněžní hodnotu, dle svého ročního výnosu. Jako výkupní jistina pak byl stanoven dvacetinásobek tohoto ročního peněžního výnosu. Až do úplného vyplacení celé výkupní jistiny byly dvě třetiny ročního peněžního výnosu jako tzv. „částka výroční“ postupně vypláceny oprávněnci – vrchnosti či církvi (v dobové terminologii tak byly povinnosti poddaných „vyvázány“). Výplatou byly z poloviny zavázány dřívější povinné subjekty – poddaní, z druhé poloviny pak zemská pokladna.² Zbývající třetina výkupní jistiny vyvazované povinnosti byla podle § 16 patentu č. 152/1849

¹ V orig. *Aufhebung des Unterthänigkeitsbandes und Entlastung des bäuerlichen Besitzes.*

² § 18 patentu č. 152/1849 ř. z.

ř. z. odepsána jako státní daň. Právě z doby oceňování poddanských povinností, které prováděli komisaři tzv. vyvazovacích komisí zřízených při politických okresech,³ pochází oceňovací operáty, dochované ve státních archívech.

V návaznosti na příspěvky, uveřejněné v minulých číslech sborníku Polensko, jsou nyní podávány údaje o vyvázání poddanských povinností pro „zbytkové“ oprávněné subjekty přímo z centra panství, Polné. Zahrnuté jako oprávněné již nejsou děkanství Polná a farní expozitura Nížkov, o nichž bylo pojednáno v dřívějších příspěvcích. Oceňovací operáty pochází z činnosti vyvazovací komise, působící v Německém Brodě pod vedením komisaře Farkače neaktivněji v letech 1851 a 1852.

1. oprávněný: Soukenický cech v Polné⁴

Povinný: Julius Stern, nájemce soukenické barevny – domu č. 56 (v novém číslování č. 87).

Výroční částka uzavřena k 25. 7. 1852, schváleno od německobrodské vyvazovací komise dne 23. 10. 1852.

Povinnost	Roční odvod	Peněžní hodnota	Částka vý-roční	Výkupní jistina
Stálá renta žita jako činže	120 zl.	48 zl.	32 zl.	640 zl.
Každá tři léta sud piva	1/3 sudu piva	3 zl. 33 kr.	2 zl. 22 kr.	47 zl. 20 kr.
Pro pány cechmistry tři kremnické dukáty	4 zl. 30 kr.	13 zl. 30 kr.	9 zl.	180 zl.
Celkem		65 zl. 3 kr.	43 zl. 22 kr.	867 zl. 20 kr.

2. oprávněný: Děkanství chrám Nanebevzetí Panny Marie v Polné⁵

K děkanství chrámu byli od 17. století **povinní robotou tři sedláci z Horní Věžnice:**

³ Vypracované elaboráty však musela schválit ještě příslušná zemská komise – pro Polnou komise pražská.

⁴ Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Jihlava (dále jen SOKA Jihlava), Okresní soud Polná I, i. č. 530 (staré i. č. 153)

⁵ SOKA Jihlava, Okresní soud Polná I, i. č. 531 (staré i. č. 154)

Povinný	Číslo domu	Za robotu ke kostelu roční poplatek dle úmluvy	Úrok	Výkupní jistina
Josef Čumpl	2	13 zl. 13 kr.	28 kr.	91 zl. 10 kr.
Vojtěch Kunc	6	13 zl. 13 kr.	31 ¼ kr.	91 zl. 35 kr.
Václav Kunc	7	13 zl. 13 kr.	26 kr.	91 zl. 5 kr.
Celkem		39 zl. 39 kr.	1 zl. 25 ¼ kr.	273 zl. 50 kr.

V roce 1851 tak činila výše celkové výroční částky 27 zl. 23 kr.

Mimo pracovní povinnost měli sedláci stanovenou povinnost platit do pokladny:

čp. 2 částku 1 zl. 10 kr., čp. 6 částku 1 zl. 18 kr. a čp. 7 částku 1 zl. 14 kr.

3. oprávněný: Kostel sv. Kateřiny v Polné⁶

Povinní: 13 polenských měšťanů, kteří odváděli dle úpravy z roku 1793 peněžitý úrok za reluovaný desátek z polí, dříve náležejících kostelu.

Jméno	Číslo domu	Roční úrok	Jistina výkupní
Edmund Sadil	2	25 ¾ kr.	2 zl. 50 kr.
Jan Sadil	2	12 ½ kr.	1 zl. 20 kr.
Hynek Plička	23	34 ½ kr.	3 zl. 50 kr.
Antonie Filipenská	34	1 zl. 28 ¼ kr.	9 zl. 45 kr.
Matěj Pelikán	45	1 zl. 29 ¾ kr.	10 zl.
Antonín Bezstarosti	47	1 zl. 59 kr.	13 zl. 15 kr.
František Pazderka	75	5 ¾ kr.	40 kr.
Tomáš Cink	83	5 ¾ kr.	40 kr.
Petr Novotný	99	15 ½ kr.	1 zl. 40 kr.
Karel Vitek	97	39 kr.	4 zl. 20 kr.
Jan Jošt	123	17 kr.	1 zl. 55 kr.
Petr Sobotka	139	2 zl. 41 kr.	17 zl. 55 kr.
František Sedláček	141	11 ½ kr.	1 zl. 20 kr.
Celkem		10 zl. 25 ¼ kr.	69 zl. 30 kr.

⁶ SOkA Jihlava, Okresní soud Polná I, i. č. 531 (staré i. č. 154)

4. oprávněný: Školní ústav v Polné

Povinný: Děkanství polenské, zastoupené P. Matějem Slugou, děkanem.

A/ Příspěvek a náhrada varhaníkovi za psaní matrik: 10 zl.

B/ Reluice za stravu varhaníkovi, dle úmluvy bez odpočtu: 6 zl.

Jistina výkupní 120 zl.

5. oprávněný: František Josef kníže z Dietrichsteina, Pruskova a Leslie⁷

František Josef kníže z Dietrichsteina byl v polovině 19. století vlastníkem zemsko-deskového statku Polná, resp. celého panství Polná, Přibyslav a Pohled. Výše výkupní jistiny za povinnosti jednotlivých povinných byla schválena v Praze zemskou vyvazovací komisí dne 11. prosince 1852.

Povinný	Předmět povinnosti	Jistina výkupní
Jan Karhan	Dominikální domek čp. 25/I v Polné	305 zl. 05 kr.
Jan Horák	Dominikální domek čp. 25/II v Polné	114 zl. 45 kr.
Jan a Anežka Pojmannovi	Dominikální hospoda, čp. 135 nové/ čp. 29 staré	843 zl. 10 kr.
Právovárečné měšťanstvo	Právováreční měšťané ve městě	149 zl. 20 kr.
dtto	Měšťanský pivovar	800 zl.
Řeznický cech v Polné	Masné krámy	858 zl. 40 kr.
Město Polná (obec)		31 zl. 15 kr.
Izraelitská obec v Polné	Židovský hřbitov	106 zl. 40 kr.
dtto	Vodní kašna	32 zl.
dtto	Modlitebna	53 zl. 20 kr.
dtto	Širovický dům	10 zl. 40 kr.
dtto	Nemocnice	12 zl. 25 kr.
dtto	23 chalup	61 zl. 20 kr.
Celkem		3102 zl. 45 kr.

⁷ Moravský zemský archiv v Brně, F 188 – Velkostatek Polná, Přibyslav a Pohled, kart. 304, i. č. 3775.

Bohumil Hrabal a Polná

/pokračování/

Dalším polenským občanem, kterého Hrabal často vzpomíná, byl, v širokém okolí známý, cukrář Karel Hazuka. Cukrárnu provozoval v Třebízské ulici, svažující se z Husova náměstí podél hlavního kostela směrem k dolní městské bráně. Již v době Bohouškova dětství byly v cukrárně umístěny stolečky s mramorovou deskou a u nich židličky rozměrově podstatně menší – thonetky. Vybavuji si, že vzácnější hosty obsluhoval ve sněhobílé zástěře a vysoké cukrářské čepici pan Hazuka osobně. Ve dvacátých letech byl také prvním výrobcem zmrzliny ve městě, kterou obřadně plnil do kornoutů nebo ji v miskách servíroval na stolky v cukrárně. Nezapomenutelnou pochoutkou byly jím vyráběné indiánky. Osobitý vztah k nim našel při svém putování městem i chlapeček – Bohoušek Hrabalů – v červeném kabátku a klobouku s fedrpušem na hlavě. Pan Hazuka byl nejen dobrým cukrářem a zdatným obchodníkem, ale i úspěšným představitelem četných rolí v ochotnickém divadle. A tak rovněž i on patřil do okruhu blízkých přátel Maryšky a Francina Hrabalových. Známosti rodičů s panem cukrářem využíval Bohoušek k tomu, aby občas „na futro“ či „na sekyru“, jak se zde říkávalo, pohostil indiánky nejen sebe, ale i své náhodné kamarády. Pamětníci z jeho pražských hospod mohou potvrdit, že tuto dobrou vlastnost, s výjimkou té útraty „na futro“, si podržel až do konce života. I jeho sociální cítění zapustilo kořeny již v Polné. Připomeňme si pohoštění početných sourozenců služebné Marie Benešové v Hazukově cukrárně.

„Pamatuji se, že ta služka Mařena mne odvedla na konec městečka, kde bydlela, a já jsem tam pak rád chodil, byla to docela obyčejná chalupa, dokonce měla jen jednu seknici, byl tam stůl a kolem byly tváře dětí, sourozenců Mařeny, sedával jsem s nimi a tak jako oni jsme měli obličej na tom stole, který byl vydrhnutý a příjemný na omak. Dívali jsme se na sebe a ti sourozenci Mařeny byli polekáni tím mým kloboukem a kabátkem. Abych je potěšil, brávil jsem je s sebou do městečka, na náměstí byl cukrář pan Hazuka, přivedl jsem ty tři děti, poručil jsem jim indiány, a když jsme se dosyta najedli, a když se pan Hazuka vyptal na všechno, co jsem mu řekl o pivovaru, o Mařeně, a vůbec všechno, co jsem věděl, když se vysmál, udělal rukou znamení, že už těch indiánů jsme snědli dost. A vyběhli jsme, děti utíkaly,

zastavily se až v první uličce, pamatují se na jejich tři hlavy, jak vykukovaly ze zdi, jak se na mne dívají, jak pomalu jdu k nim, pamatují se, že jsem věděl, že ze mne mají úctu a mají ke mně obdiv, jak dovedu zadarmo je pohostit tolika indiány.“²⁰⁾

Vzpomínky na Hazukovy indiánky si zaznamenal za svého pobytu v nemocnici v roce 1973, a knižně vyšly až po jeho smrti.

*„Mařka si hrála se Slávkem a já jsem raději šel ven, chodil jsem po číslech, snědl jsem u cukráře Hazuky spousty indiánů, já jedl jen indiány, neplatil jsem, šel jsem zase dál, k Michálkům, až na konec města do stavení, kde bydlela chudá rodina, ze které byla naše služka Mařka.“*²¹⁾

„Karel Hazuka, cukrář v Polné proti kostelu, doporučuje svoje výrobky.“ To byl inzerát, který si můžeme dnes přečíst již pouze v historických publikacích o Polné z první poloviny minulého století. Vynikající chuť nemalého množství snědených indiánků cukráře Hazuky se mně vybaví ještě dnes.

Při jejich občasném požívání vidím i po letech růžolícího pana cukráře celého v bílém včetně nezbytné pokrývky na hlavě spokojeně hledícího ze dveří cukrářské dílny na zákazníky posedávající na malých thonetkách u dvou či tří stolků, pochutnávajících si na jeho vždy čerstvých výrobcích. Za pultem podél stěny nabízela nejen indiánky, ale i rozmanité zákusky a jiné sladkosti jeho mírně korpulentní manželka ve sněhobílé zástěře. Vůně dobrot se při otevřených dveřích linula do Třebízského ulice a přitahovala další zákazníky.

**„Obryně“ Marie Benešová
s Bohumilem Hrabalem a jeho
mladším bratrem Břetislavem.**

Nedivme se malému Hrabalovi. Nebylo snadné minout cukrárnu bez zastavení na nějakou dobrotu. Indiánka i jiné zákusky podle receptů pana Hazuky mohli ochutnat občané i mimo Polnou, kde je vyrobili četní jeho vyučenci. Byli mezi nimi i moji vrstevníci František Dvořák a Antonín Neuwirth, který až do důchodu působil v Jihlavě, ale v 90. letech minulého století provozoval několik let cukrárnu rovněž v Třebízské ulici, v místě, kde měl jeho otec (známý insitní básník Antonín Neuwirth) trafikou. Polenský rodák Antonín Štoček, cukrář a francouzský odbojář, také pracoval před válkou v Hazukově cukrárně. Po válce měl cukrárnu ve Falknově (Sokolov). Po roce 1950 pracoval jako vedoucí cukrárny v Havlíčkově Brodu, ve Zruči nad Sázavou a v Jihlavě. Za činnost v odboji získal několik vyznamenání.

Polnou a toulky městem Bohumilu Hrabalovi v Nymburku často připomínala matka, což mu i přes výbornou paměť pomohlo oživit si vzpomínky na bývalou polenskou cukrárnu, zaniklý pivovar a snad nejvíce na doktora Michálka. Na služebnou Marii Benešovou vzpomíná Hrabal také v souvislosti s narozením jeho bratra Břetislava.

„Pamatuji se, že se v domečku v pivovaře objevila veliká ženská, byla v černých šatech a měla vysoké šněrovací boty. Když jsem se díval na její obličej, byl tak vysoko, téměř tak jako hodiny na věži kostela na náměstí. A pak se v kuchyni objevil proutěný bílý kočárek a kuchyň se bělela kapesníky a plínkami pověšenými na šňůře, a v kuchyni bylo veselo, otevíralo se okno a v průvanu vlály ty plínky. Řekli mi, že se mi narodil bratr Sláveček, kladli jej na stůl, rozbalovali a převínovali a pak jej zase balili do bílé peřinky a utáhli povijanem. Já jsem byl od té chvíle ztracený, všechno se točilo kolem dítěte...“²²⁾

Služebná Marie Benešová odešla pak s Hrabalovými do Nymburka.

Galerii občanů vzpomínaných v textu *Obrazy, ze kterých žiji* uzavírají dvě společensky rozdílné osoby. A nejen osoby, ale i jejich koně.

První ze vzpomínaných osob je vážený starosta města Polné Jindřich Volenec. Ten byl nájemcem a později vlastníkem panského pivovaru. Všechny pivovarské objekty však v roce 1927 prodal právovadělným měšťanům. Pivo se vařilo pak již jen v Měšťanském pivovaru a v panském byla ponechána v provozu po určitou dobu sladovna.

Na rozdíl od malého Bohouška Hrabala si pana Volence vybavují již jako staršího, usedlého pána, docházejícího na občasnou návštěvu do naší rodiny – do měšťanského pivovaru. V době Bohouškova dětství to byl ještě štíhlý junák. Jindřich Volenec zemřel v roce 1942. Svou vilu, kterou si nechal postavit na Zápeklí poblíž nádraží, odkázal své služce

Marii Prchalové z Brzkova, která se o něho v době stáří, nemoci a ne-mohoucnosti pečlivě starala. Ta domek před svým odchodem do pohraničí v roce 1946 odkázala městu pro účely mateřské školky.

Opakem starosty Volence byl prostý pivovarský kočí Václav Močuba, o kterém zde již byla řeč. Tento zajímavý člověk si podle pamětníků s osobní hygienou nedělal žádné problémy. Močuba pocházel z České Jablonné u Přibyslavi a mj. byl kočím povozu, který odvážel T. G. Masaryka z Polné na nádraží ve Šlapanově v době hilsneriády.²³⁾ O tom více v publikaci „Česká Jablonná v proměnách času“: „V obecním domku čp. 35 také bydlel v nájmu na stáří Václav Močuba s rodinou, nejmladší syn narozený r. 1863 na usedlosti č. 9. Močubovi bydleli také v Polné, kde Václav Močuba jezdil s koňmi v pivovaru. Před tím byl zaměstnán v hotelu u „Culků“. Jako kočí sehrál také roli zachránce Tomáše G. Masaryka, našeho pozdějšího prezidenta. Profesor Masaryk se jako poslanec koncem devatenáctého století při návštěvě Polné zajímal o vyšetřování související s vraždou Anežky Hružové. Byl však napadán nežidovským obyvatelstvem. Václav Močuba jej odvezl na

Varna měštanského pivovaru; foto cca po roce 1910

*nádraží do Šlapanova. Později se mu prý Masaryk, již jako prezident republiky odměnil.*²⁴⁾

Z tohoto záznamu by si čtenář případně mohl vyvodit, že byl Masaryk v Polné napaden fyzicky, jak to bylo mnohými nezasvěcenými občany v minulosti již častokrát přehnaně komentováno, např. „*Hnali ho z Polné klacky a holemi...*“ nebo „*Lidé po Masarykovi házeli kameny, jen stěží stačil z Polné odjet...*“ apod. Je nutné uvést na pravou míru, že k ničemu podobnému v Polné nedošlo. Masaryk přijel do Polné inkognito pod pseudonymem Dr. Boeck a představil se jako redaktor, aby předešel případným problémům. Když byla jeho identita prozrazena, jak sám v pamětním spisku uvádí, „*sbalil jsem narychlo kufřík a nechal se odvézt na nejbližší nádraží.*“ O justičním případě Žida Leopolda Hilsnera se ještě zmíníme, neboť i tato kauza byla předmětem zájmu spisovatele Hrabala. A na Jindřicha Volence a Masarykova „zachránce“ Václava Močubu Bohumil Hrabal vzpomíná:

*„Pamatuji se ještě na pana Volence, byl to mužský v rajtkách a patřil mu druhý pivovar v Polné, pamatuji se, že jsem jej viděl jen na koni nebo vedle koně, jak ho drží za uzdu. Pamatuji se, že ten kůň byl štíhlý jako pan Volenec, zatímco koně, kterými pan Močuba rozvážel pivo, vypadali jako Močuba, byli tlustí, a zatímco kůň pana Volence měl vztyčenou hlavu, koně pana Močuby, když stáli, měli hlavy až u samé země. Pamatuji se, že ten kůň se vzpínal a pan Volenec mu cukal s uzdou, pamatuji se, že v očích toho koně byla hrůza, lekání se, zatímco koně pana Močuby každou chvíli mu dávali hlavu přes rameno a pan Močuba držel, dokonce objímal ty svoje koně, a pořád jim něco brblal. Říkali o panu Močubovi, že hrozně rád pije kořalku, že za štamprli velké kořalky polkne myš, kterou pak zapije tou kořalkou. Když jsem to slyšel, hrozně jsem plakal a litoval tu myš.“*²⁵⁾

Bohumil Hrabal měl od dětství rád slunce. Na slunci psával v Nymburku školní úkoly, na slunce si později odnášel psací stroj, na slunci tvořil své texty, vzpomínal si jen a jen na slunečné sny. V deputátním bytě polenského pivovaru v Komenského ulici bylo sluníčka velmi poskrovnu, a jak si ve svém díle posteskl, „...*v pokoji a kuchyni bylo vždycky přitímí až tma...*“ Opravdu, domek byl pod svahem pivovarského dvora a sestupovalo se k němu po schodech. V době mého pobytu v pivovaru v letech 1930 až 1945 tam bydlel sklep mistr pan

Pospíšil a jen velmi nerad jsem tam ze stejných důvodů chodil na návštěvu za jeho dcerou.

V dopisech psaných Dubence, americké studentce bohemistiky ze San Franciska, April Griffordové, která spisovateli Hrabalovi vyjednala v roce 1989 turné po Spojených státech amerických, si na polenské bydlení postěžoval: „...Dubenko, pak se mi stalo, když mi byly ty čtyři roky, že mne odvezli do Polné, tam do pivovaru, kam nikdy nechodilo slunce, bydlel jsem s mým novým tatínkem a mojí maminkou, která mi byla cizí, v tom pivovarském bytě se muselo svítit i ve dne a za sluncem jsi musela vyjít na dvůr nebo do městečka... A tak jsem se stal malým poběhlíkem, domů jsem se chodil jen vyspat...“²⁶⁾

První nákladní automobil měšťanského Právovárečného pivovaru v Polné

Stesk po milované židenické babičce a jejím bytě plném slunce řešil malý Bohoušek již tehdy svérázným způsobem.

„Pamatuji se, že jsem došel na nádraží a obdivoval jsem se mašině a vagónům, když vlak odjel, vyšel nějaký cestující, odhodil jízdenku, počkal jsem, až přešel, zvedl tu jízdenku a příští den jsem od rána čekal na první vlak, nastoupil jsem do vlaku, a když přišel konduktér, podal jsem mu tu jízdenku, kterou jsem včera našel, a když se mě pan

konduktér ptal, kam jedu, řekl jsem: K babičce. Vysadil mne v Šicendorfě a přednosta mne prvním vlakem poslal zase nazpátek do Polné.“ A pokračuje popsáním dalšího útěku z Polné: „Jednou se objevilo v pivovaře auto, nákladák, potají jsem vlezl dozadu, byly tam prázdné sudy od mláta, vlezl jsem do sudu, a když se auto rozjelo, usnul jsem, a když jsem se probudil, viděl jsem na dosah ruky řidiče, pana Brabce. Poškrábal jsem jej na uchu a pravil jsem, abych jej rozveselil: Pane Brabec, já su tu...“²⁷⁾

Při návštěvě polenských občanů Václava Fišara, Františka Prchala a Jana Prchala v Kersku v roce 1994 si na svůj útěk do Židenic „za babinou“, jak jí říkal, také zavzpomínal a k tomu „pane Brabec, já su tu...“ ještě dodal: „No tak, měl ze mne radost. Tak mě dal v Šicendorfu policii a ti mne dopravili domů.“

Při svém útěku za babičkou překonával předškolák Bohoušek úctyhodné vzdálenosti. Od pivovaru městem, pak po dlouhé hrázi rybníka Peklo a táhlým kopcem k nádraží, což je vzdálenost cca 1300 m a dvacet minut chůze dospělého člověka. Potom lokálkou do Německého Šicendorfu, kde byla železniční stanice Polná-Štoky, dnes Dobronín.

V Polné prožil Bohoušek konec první světové války i vyhlášení naší státní samostatnosti. (Fotografii B. Hrabala na snímku na vedlejší stránce pořídil v roce 1918 Adolf Veselý – majitel fotoateliéru v Komenského ulici, vedle pivovaru).

Osmadvacátý říjen roku 1918, den, kdy v Praze vyhlásil Národní výbor samostatný Československý stát, nebyl pro čtyřletého Bohouška dnem nejradostnějším. Jeho milované slunce bylo v tomto podzimním dnu zakryto nízkými mraky zavěšenými nad Vysočinou. Bohoušek byl zvyklý, že po vyběhnutí z pivovarské uličky (dnes Viktorinova) na náměstí, ve svém červeném kabátku a s kloboukem spadlým až na uši, se stával středem pozornosti zdejších obyvatel. Ale v tento den nemělo náměstí svůj běžný, všední ráz. Najednou se ocitl uprostřed mohutného jásajícího davu. Nikdo si ho nevíšimal. A jakýsi občan, kterému vadil jeho policajtský fedrpuš, mu stáhl z hlavy tolik oblíbený klobouk a rozdupal mu ho. To se stalo na polenském rynku v davu rozbíjejícím znaky připomínající právě zanikající Rakousko-Uhersko. Do paměti malého dítěte se tento prožitek vryl hluboko. Po mnoha letech zaznamenal Hrabal průběh onoho dne v Polné téměř identicky se zápisem v *Pamětní knize města Polné*, kterou nikdy nečetl.

Malý Bohumil Hrabal v Polné, 1918

Kronikář Břetislav Rérych zaznamenal:

„První zprávy o míru a převratu přinesli do města jacísi vojáci již po poledni. Na čepicích místo rozet Karla I. měli červenobílé pásky. Zprávy se šířily městem jako lavina. Lidé nechávali práce, vycházeli na ulice a zvěstovali jeden druhému tuto velkou novinu. Teprve potom byla kapitulace Rakouska a mír potvrzený úředně z Německého Brodu. Večerní příjezd „ověnčené“ lokálky znovu potvrdil zprávu o míru, převratu a samostatnosti.

Nejprve v houfech procházela městem mládež se zpěvem a voláním, postupně se připojovali i dospělí a z oken domu Besedy (U Slovana) uvěsili prapory.

Protože se stmívalo, stavěli lidé do oken světla a město bylo ve chvíli slavnostně osvětleno. Po chodnicích chodil velký průvod občanů města za zpěvu písní „Kde domov můj, Hej, Slované, Slovan jsem...“ K nim se postupně přidávalo venkovské obyvatelstvo... Průvody se již za tmy sešly na náměstí, kde občané provolávali slávu Tomáši Masarykovi... Ráno 29. října došel první telegrafický rozkaz Národního výboru, první zákon Československé republiky o zachování klidu a pořádku a rozkaz, aby emblémy bývalého Rakouska byly sňaty. Po krátké poradě obecního zastupitelstva v 10 hodin promluvil z okna radnice radní Augustin Sedlák. Závěrem byl z okna vyhozen černožlutý prapor, polit petrolejem a zapálen.

Zástup občanů se dal do pohybu. V čele průvodu byl nesen červenobíle ověnčený žebřík, doprovázen „vykonavači“ zákona se sekýrami, štětkami a barvou, aby odstranili rakouské orly z úřadů. Dělo se tak za naprostého klidu. Nápisů a orly nejprve natřeli vápnem a potom shodili dolů, kde je dobýjeli sekerami... Ten den padlo 16 orlů.“

A jak si zapamatoval tuto, pro národ významnou, událost Bohumil Hrabal?

„Pamatuji si na konec války. Najednou bylo náměstí plné lidí a všichni křičeli a zpívali a všichni měli tváře rozjařené jako o svatbě, pamatuji se, že ten čas nikdo nechtěl vědět, proč se dívám na hodiny, ani co řeknu o mamince a tatínkovi, nikdo si mne ten celý čas nevěštil, dokonce mne odstrkovali, pořád se dívali vzhůru na prapory, chodili po náměstí jako já v červených košilích a jen zpívali a provolávali Sláva! Pamatuji se, že na zemi ležely orlíčci, sbíral jsem je, na zemi ležel veliký černý orel, stržený z radnice a lidé mu s jásotem rozdupávali křídla, viděl jsem, jak na náměstí lidé pálili prapory v černých a žlutých barvách, pamatuji se, jak přicházeli vojáci a strhávali odznaky z čepic a dupali po nich, pamatuji se, jak pan doktor Michálek držel řeč a třásl rukou ze svého bytu v prvním patře na náměstí. Pamatuji se jen, že lidé i mne objímali a křičeli na mne „Je konec války!“ Ale já jsem to nevěděl, nechápal jsem z toho všeho docela nic. A zatímco lidé pořád jásali, já jsem byl smutný, viděl jsem, že lidé si mne nevěštili, že můj červený kabátek a klobouk s černým peřím už nikoho nezajímá, a že je konec války, jsem poznal tím, že kdosi mi vzal ten můj rakouský policajtský klobouk s kohoutím peřím, a než jsem mohl zabránit, rozdupal jej na náměstí u kostela...“²⁸⁾

Poznámky

- 20) Bohumil Hrabal: *Můj svět – Obrazy, ze kterých žiji*. Československý spisovatel: Praha 1988, s. 18
- 21) Bohumil Hrabal: *Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny*. Edičně připravil Tomáš Mazal. Stanislav Klos: Nymburk 1998, s. 33–34
- 22) Bohumil Hrabal: *Můj svět – Obrazy, ze kterých žiji*, s. 17
- 23) Profesor T. G. Masaryk se v justičním případě Leopolda Hilsnera, obviněného z vraždy Anežky Hružové v roce 1899, angažoval, aby vyvrátil mýtus o tzv. rituální vraždě. Polnou v době silicích antisemitských projevů dvakrát navštívil a vydal dvě brožury: *Nutnost revidovati process polenský* a *Význam procesu polenského pro pověru rituelní*.
- 24) Josef Horský: *Česká Jablonná v proměnách času*. Příbyslav 2008, s. 89 a 90
- 25) Bohumil Hrabal: *Můj svět – Obrazy, ze kterých žiji*. Československý spisovatel: Praha 1988, s. 17
- 26) Bohumil Hrabal: *Listopadový uragán*. Tvorba: Praha 1990, s. 24
- 27) Bohumil Hrabal: *Můj svět – Obrazy, ze kterých žiji*. Československý spisovatel: Praha 1988, s. 18–19
- 28) Tamtéž, s. 20